

LEHEN URTEAK

Esteban Urkiaga, Lauaxeta ezizenez ezagutzen den poeta, Mungia ondoan dagoen Laukiz herrian jaio zen 1905eko abuztuaren 3an.

Ume koxkor zela Mungiara aldatu zuen bizilekua sendiak. Taberna bat jarri zuten gurasoek han. Gerora, lau haizetara bakar bakarrik zegoela eta, hortik hartuko zuen poetak bere ezizena. Herriko *Ventades* eskolan hartu zituen Lauaxetak bere lehen ikasketak. Eta buru argia zelako edo, abadetzara bideratu eta Durangoko josulagunetan hasi zituen Lauaxetak bere latin eta erretorikako ikasketak.

Kurtsokide ez, baina ikaskide eta adiskide izan zuen Durangon Jokin Zaitegi. Josulaguna izateko gogoari eutsiz, Loiolan eta Oñan burutu zituen fraidetzako eta abadetzako ikasketak, mezaberria emateko gutxi falta zitzaizolarik komentua utzi zuen arte.

Esteban Urkiaga, *Lauaxeta* (1905-1937).
Gerra aurreko poeta eta abertzalea.

Mungia.
Olaldeko zubia.

Lauaxetaren harrizko irudia izen bereko tabernaren aurrean dago. Mungiako Lauaxeta tabernak zabalik dirau oraindik toki berean.

Mungiako *Ventades* eskola.

HAZITIK DATOR LANDARA (1921-1928)

Zazpi urte egin zituen Lauaxetak josulagunekin: lehenengo Loiolan, junioradoa egiteko, geroago Oñan nobiziadoa burutzeko asmoz. Loiolako egotaldian ikaskide talde batek Euskal Akademia eratu eta indartu zuen. Jokin Zaitegik zioenez, Loiolako euskaldunak euskaltzaletu egin ziren. Aldaketa honen zioa Aita Iberoren *Ami Vasco* liburuaren irakurketetan aurkitzen da, baina Loiolan literatur irakasle eta abertzale zen Aita Estefaniak ere izan zuen zerikusirik garapen honetan. Taldeko partaide ziren, besteak beste, Zaitegi, Montoya, Ibinagabeitia eta Lauaxeta bera.

Zaitegik bultzatu zuen Lauaxeta euskaltzaletasunera.

(Ezkerrean) Aita Errandonea grekoko eta latineko irakaslea izan zuen Lauaxetak. Poesia klasikoarekiko lehen hurbilketa hari zor zion.

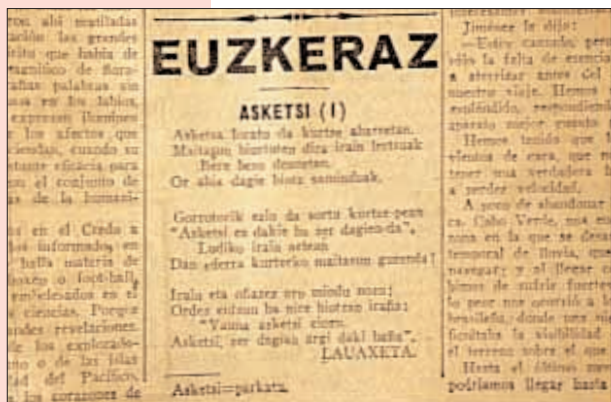
(Eskuinean) Ignacio M.ª de Ibero, *Ami Vasco* liburuaren idazlea. Deustuko Unibertsitateko errektorea izan zen 1906-1916 bitartean.

Loiolan hasi zen Lauaxeta euskal nortasunaz jabetzen.

Esteban Urkiaga *Euzkadi* egunkarian hasi zen *Lauaxeta* ezizena erabiltzen. Adibide modura, hona hemen 1929. urtean argitaratutako olerkia.

Taldeak latineko klasikoen itzulpenak egiten zituen, Kikero, Sofokle, Tuzidide, eta gainera Aita Estefaniaren zuzendaritzapean aldiko literatura europarra irakurtzen zuen gogoz eta sutsu. Lauaxeta literatur gizonaren hazia Loiolan erein zuten. Baina izan zuen Durangon aurrepiderik. Behin, Mañariko herrian *Kirikiño* ezizenez ezagunagoa den Ebaristo Bustintzarekin egin zuen topo eta honek argitaratu omen zizkion, txeratsu eta maitekor zuzendu ondoren, bere lehendabiziko lanak.

EUZKADI EGUNKARIAN LANGILE

Komentua utzi eta beste zazpi urtetan luzatu zen Lauaxetaren bizitzaren aldirik oparoena. Soldadutza Garellanon egin ondoren eta Madrilgo *Blanco y Negro* aldizkariaren lan eskaintza bati ezetz esan ondoren *Euzkadi* egunkarian hasi zen lanean gure Lauaxeta.

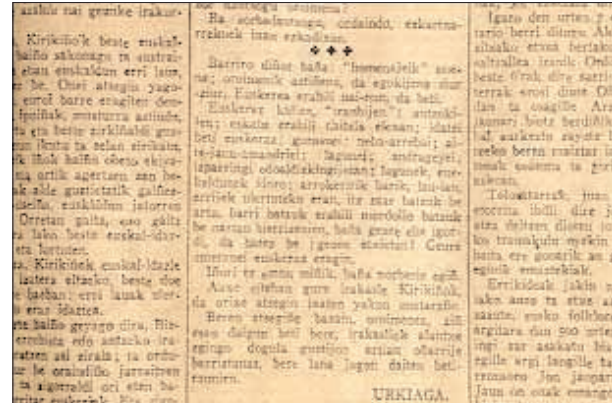
Hasieran Orixeren laguntzaile bezala hasi zen, baina *Euskaldunak* poema idazteko asmoz Orixara zihoala eta, euskal orrialdearen zuzendaritza utzi zuenean, haren ordeaz jarri zuten, gerra piztu zen arte lan horretan iraungo zuelarik.

Hasieran *Azalpenak* zeritzon saila idazten zuen Lauaxetak, egunero-egunero, hutsik egin gabe eta zintzo-zintzo. Iritzi artikuluak ditugu hauek, honetaz eta hartaz, edozertaz. Giro politikoari eta gizarteari buruzkoak gehienak, baina denetik aurki dezakegu: irrigarriak, umorezko ipuinak, lanari eta lan ezari buruzkoak, futbolari zein zinemari eskainiak... orduko giroak ematen zituen arlo guztiak eta gai gehienak ikutu zituen Lauaxetak sail honetan.

POETEN IRAKURLE

Gutziz interesgarriak ditugu, hala ere, literaturari buruzko idatziak, horietan Lauaxetak literatura eta poesiari buruz pentsatzen zuena garden agertzen digulako. Gainera, hurbiletik jarraitzen zuen Europako literatura eta maiz eskaini zizkion atzerriko literaturari liluraz beteriko artikuluak.

Garai hauetan idatzi ez ezik, beste zeregin batzuetan murgilduta aurkitzen dugu gure poeta: mitinak ematen sutsua zen eta erradikal fama zuen; langile porrokatua izanik -horrelakoak Jainkoak laguntzaileztat nahi ditu-, mila ekintzatan hartu zuen parte Lauaxetak: antzerki jaiak eratzen, ekimen politiko zein kulturalak

Kirikiñoren heriotza zela eta, Lauaxetak *Euzkadi* egunkarian idatzi zuen artikulutik jasotako pasartea.

Sorne Unzuetak, *Utarsusek* Lauaxetarekin batera eta literatur ildo beretik *Euzkerea* aldizkarian egin zuen lan.

Frantziska Astibia, Onintze. Euskal idazle honek Sabino Aranaren *Libe* drama euskaratu zuen, Argazki honetan guda garaian ikus dezakegu.

P. Valéry poeta frantziarra, sinbolisten jarraitzaile. Mende hasierako idazle honen poesia-hutsa ezaguna zuen Lauaxetak. Horren adibide, poeta bizkaitarraren *Arrats Beran* liburuan dagoen 'Ondartzan' poema.

Lauaxetaren karikatura. Txikik egin zuen eta *Euzkadi*-n argitaratu zen 1930eko abenduan.

Euskaraz idatzitako orrialdearen norabidea erabaki zuen Lauaxetak, bai edukinari zegokionez, baita formari zegokionez ere.

moldatzen, Emakume Abertzale Batza indartzen, euskarazko klaseak ematen, euskarazko irratsaioak sortzen eta zabaltzen, euskal liburuaren erakusketak antolatzen, eta abar luze bat.

IDAZLEEN BULTZATZAILE

Hala ere, maitekor zituen ekintza bi astiroago aipatuko ditugu. *Euskal Erri Yakintza* izenburupean asmo eder bati eman zion hasiera. 1932ko ekainaren 12an honela idatzi zien *Euzkadi*-ko irakurleei:

"Geure euzko-errijetan gauza jakingarriak dira: abestijak, esaerak, ipuiñak, edestijak, basatxonuak, mendi-ixenda, baserri-ixenak eta abar. Gatxa ete yatzube erritarren abestitu bat Euzkadira bialdutia?"

Dei honi erantzunez gal zorian ziren hainbat euskal kanta tradizional jaso zituen Lauaxetak eta egunkarian argitaratu, galtzeko arriskua uxatuz.

1935eko azaroan *Euskal Ingoskiya* deituriko literatur aldizkaria sortu nahi izan zuen *Euzkadi*-ren orrialdeetan. Hainbat poema argitaratu ziren orrialde horretan, gudak poeta berrien buitzatzaile zen poeta gazte haren ametsa moztu arte.

GUDA GARAIA

Guda garaian zeregin guztiak utzi eta Euskal Gudarostean sartu zen Lauaxeta, lehendakariaren agindupean, komandante gradua jaso zuelarik. Ardura bi izan omen zituen; batetik intendentzi lanetan aritu zen, bestetik, propaganda saileko buruen arteko izanik, *Gudari* aldizkaria eta euskaraz izan dugun euskara hutseko egunkari historiko bakarra, *Eguna*, kaleratu zituen.

1937ko apirilaren 26an junker alemaniarrek Gernika bonbardatu zuten. Hilaren 29an *La Petite Gironde* egunkariko Georges Berniard kazetariak Gernikara joan nahi du hiri kiskalduaren argazki batzuk ateratzeko asmoz. Lagundu zezan agintzen dio Juan Ajuriagerrak Lauaxetari. Han, arratsalde aldean, ikusi nahi ez

Gudaren hasieran Lauaxeta milizien antolaketaz arduratu zen.

Gudari Eusko Jaurlaritzaren propaganda aldizkaria izan zen. Lauaxeta argitalpen horren zuzendari egin zuten.

Gernikako bonbardaketak harridura handia sortu zuen mundu osoan.

Lauaxeta gudari jantzita.
Argazkian, ikurriña daraman
gaztearen aldamenean.

zituztenak etorri zitzaizkien begietara.
Faxisten menpe jausi, eta atxilotuta
Gasteizera eraman zuten Lauaxeta.

Heriotz zigorra ezarri zioten. Eusko
Jaurlaritza saiatu zen, haatik, Velez
deituriko preso batengatik trukatzan,
eta trukaketa egingo zelakoan entere
bat Donibane Lohitzunera joan zen.
Ustela izan zen asmoa eta ekainaren
25ean, goizaldean, "Txindor baten
txintak goxotan" zutela, hil zuten
Gasteizko Santa Isabeleko
kanposantuaren hormen kontra
Lauaxeta poeta.

Heriotzaren zain zegoen artean
idatzi zituen Lauaxetak poema
hunkigarriak eta eskutitz sentikorrak,
bere izaeraren eta egoera tragikoaren
berri ematen zuten hizki garratzak.

Gazterik ernetu zitzaion Lauaxetari olerkari izateko gogoia eta asmoa. "Pioner gazte gara" deitu zien bere ingurukoen buruei *Bide Barrijak* liburuan. Eta halaxe zen; izan ere, berritzaile errea izan genuen Lauaxeta, euskal poesia eta euskal literatura osoa berritzeko ametsarekin jaio zen belaunaldi hartako gune eta bihotz genuelarik gure Bizkaiko poeta.

OLERTI SARIAREN IRABAZLE

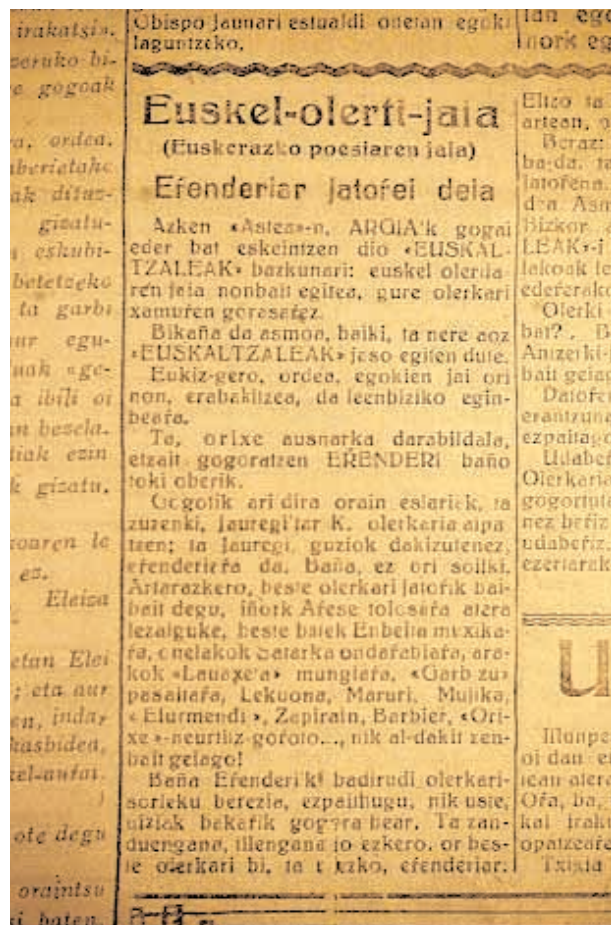
1930. urtean gaude. Joseba Ariztimuñok, *Aitzolek*, sortu eta eraberrituriko *Euskaltzale* taldeari, Lore Jokuen antzera, Euskal Olerti Eguna ospatzeko asmoa sortzen zaio. Lehena Erreterian deitzen du, Jautarkolen izena eta lana omentzeko asmoz.

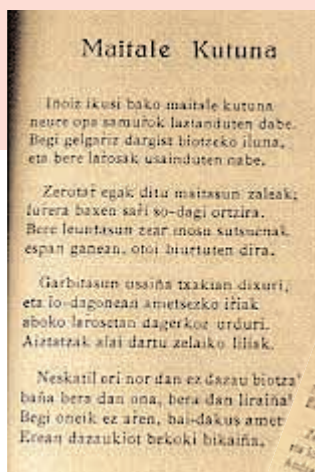
Lehiaketa horretara agertzen dira Lauaxeta, Lizardi eta Orixe, gerora euskal olerkigintzaren uztaldirik loratuena sortuko duten poetak, eta besteren batzuk: Loidi, Alejandro Tapia, eta abar.

I. Olerti-Eguna Lauaxetak irabazi zuen. Bigarren Nicolas Ormaetxea, Orixe geratu zen eta hirugarren Jose M.ª Agirre, Lizardi.

Euskal Olerti Jaia berri emateko, Lizardik *Argia*-n idatzitako artikulua.

Frantziako poesia-
moldeetatik hartu zuen
inspirazioa Lauaxetak olerki hau
idazteko orduan.

Nor agertuko irabazle eta Lauaxeta
suertatu, bere *Maitale kutuna* poema
bide zela. Aitzolek idatzi zuenez:

"Urkiaga jauna, izenordez
Lauaxeta, geienak Errenderiko
olerti-egunaren bidez ezagutuko
dute. Ez guk ordea. An eta emen
argitaratutako bere neurtitz bigun
eta leunak irakurtzen bai giñuzen,
orain dela bi edo iru urte
ezkeroztik."

Poema bigun eta leuna zen

irabazlea, Frantziako Sully-
Proudhomeren lanean oinarritu zena,
eta hango estetikaren oihartzuna
Euskal Herrira erakartzen zuena.

BIDE BARRIJAK: ASMO BERRIAK

Sariak bultzatu eta akulatuta,
hurrengo urtean bere lehen poema
liburua argitaratzen du Lauaxetak.
Jende berriak lege berria egiten duela
esan ohi da, eta berritasunaren
babespean argitaratzen du Laukizko
poeta gazteak bere lehen poema
liburua.

Estetika berri baten agerpena zen.
Jakinda ez da inor jaiotzen eta, ikusiz
aisago ikasten delakoan, Lauaxetak
modernitatea, European bizi zen
modernitatea euskaraz eman nahi izan
zuen, eta modukoa modukoengana
joaten dela eta, Lauaxetaren iturriak,
iturri ugariak, European aurkitzen
ditugu: Frantziako erromantikoak eta
sinbolistak maite zituen, eta, gainera,
gogo biziz irakurtzen zituen Espainiako
poetak, Miguel de Unamuno eta Juan
Ramón Jiménez, besteak beste.

"Bide Barriak baderitxot -esan
zigun berak- ez da izkuntzagaitik
geiagogaitik baiño. Orain arte
erabilli ez diran gaiak diralako
geure liburuan izen ori jarri neban."

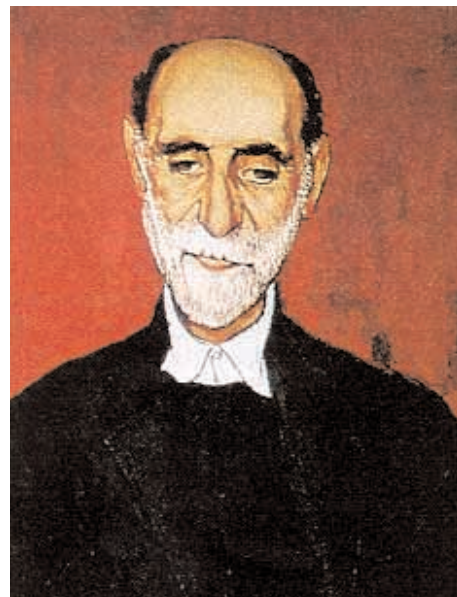
Gaiak eta hizkuntza, biak batuta, berriztu nahi zituen poeta handi honek. Literatur hizkuntza berri nahi zuen euskal olerkigintzarentzat, erromantizismotik urruntzen zena eta modernismoaren topikoak erabiliko zituena. Gai berriak: maitasuna, existentzialismoa, heriotzari zion beldurra, poesiak gizartea eraberritzeko zuen ahalmena, erromantizismoaren negar zotinetatik ihes egiten zuen gai moldaketa berria.

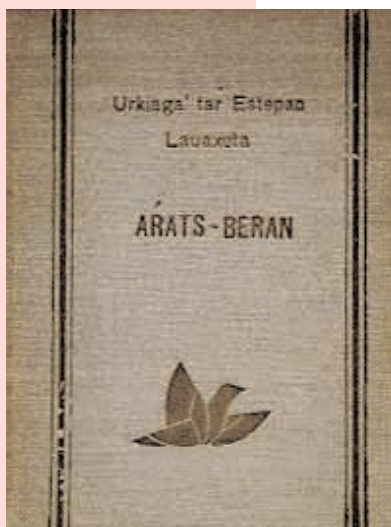
Liburuak harrera ona izan zuen hasieran, baina gero, Lauaxetak aldeztu zituen iritzi modernoak zirela eta, eztabaida sutsuak sortu ziren euskaltzaleen artean. Hasieran Lizardik eta Orixek idatzi zuten haren alde. Baina laster, literatura hori gaztediarentzat kaltegarri gerta zitekeela eta, klasizismoaren aurka zihoala eta, Orixek gogor ekin zion kritika lanari.

1931ko abenduan, Lauaxetak 26 urte zituenean, argitaratu zen *Bide Barriak* poesia-liburua.

Juan Ramón Jiménezek zerikusi handia izan zuen Lauaxetaren hizkera poetikoaren sorkuntzan.

Nabarmena da Jiménezen *Baladas de Primavera* lanak *Arrats Beran* liburuan izan zuen eragina.

García Lorcak gidatu zituen Lauaxetaren pausoak herripoesia eta poesia kultoa uztartzera.

ARRATS BERAN

Isilaldi nahiko luze baten ondoren, bigarren liburua argitaratu zuen Lauaxetak; *Arrats Beran* du izena, eta poeta egin baten trazak erakusten ditu.

Lanean lehia erakusten dutenetarikoa izan genuen Lauaxeta, eta lana eraberritzea atsegin zitzaion. Liburua argitaratu zen 1935. urtean, olerkigintza herrikoia alde egiten zen Euskal Herrian. Begi bistan ziren arlo honetan On Manuel Lekuonak, Azkuek, eta Barandiaranek aurrera eramandako lanak. Eta begiak buruan dituen jakitunak, holakoxea izan zen Lauaxetak jarraitutako bidea.

Herri poesiaren inguruan moldatu zuen liburuaren zatirik garrantzitsuena, eta poesia errazago baten alde eginaz -nahiz eta beti zail xamarra izan Lauaxetaren olerkigintza-, herri pertsonalengan oinarrituriko baladak, erromantzeak eta irri kantak osatu zituen Lauaxetak.

Heriotzaren gaia tratatu zuen *Bide Barrijak* poema xortan; hemen ere gai bera agertzen zaigu, baina beste jantzia aldean duelarik. Oraingoan maitasunaren bidez heriotza gainditu daitekeela uste baitu.

Sinbolismo kutsuzko poesia.

EUSKAL HERRIA ETA EUROPA

Herri poesia eta sinbolismoa bildu zituen liburua aurrera eramateko. Herri poesiak Euskal Herriko arnasa ematen bazion liburuari, sinbolismoak kosmopolitismoz janzten zuen. Musika maitatzea, metafora erabiltzea, koloreak eta sentsazio mundua eraikitzea agintzen zituen sinbolismoak eta horrela jokatu zuen gure poetak. Musikaz, usainez, tonu desberdinez osaturiko poemak utzi zizkigun, denak denbora igarotzearen larrialdiak sortzen duen kezkarri buruzkoak.

Sinbolismoak idealaren mundua erakusten zion poetari, baina ez zen horregatik gizartetik urruntzen zen poesia mota. Poesia gizartea eraberritzeko tresna bazela uste zuen Lauaxetak. Poesiak idealaren mundua erakutsi behar zion gizarteari, eta horixe zen, hain zuzen, poetaren lana: ideala erakutsi gizarteari eta gizartea eraberritu. Poesian estetika eta pedagogia baturik zirela eta, bere lana ez da poesia hutsean geratzen. Lauaxetak mundua aldatu nahi luke, gizartea materialismotik aldentu, utopian dagoen zorionera hel dadin.

Parnasianoeak agintzen zuten rnoduan, objetuen edertasunean oinarritutako poema da, hoztasunaren eta formaren fintasunaren bidetik

Arrats Beran argitaratu zenean, lagunek egin zioten omenaldia.

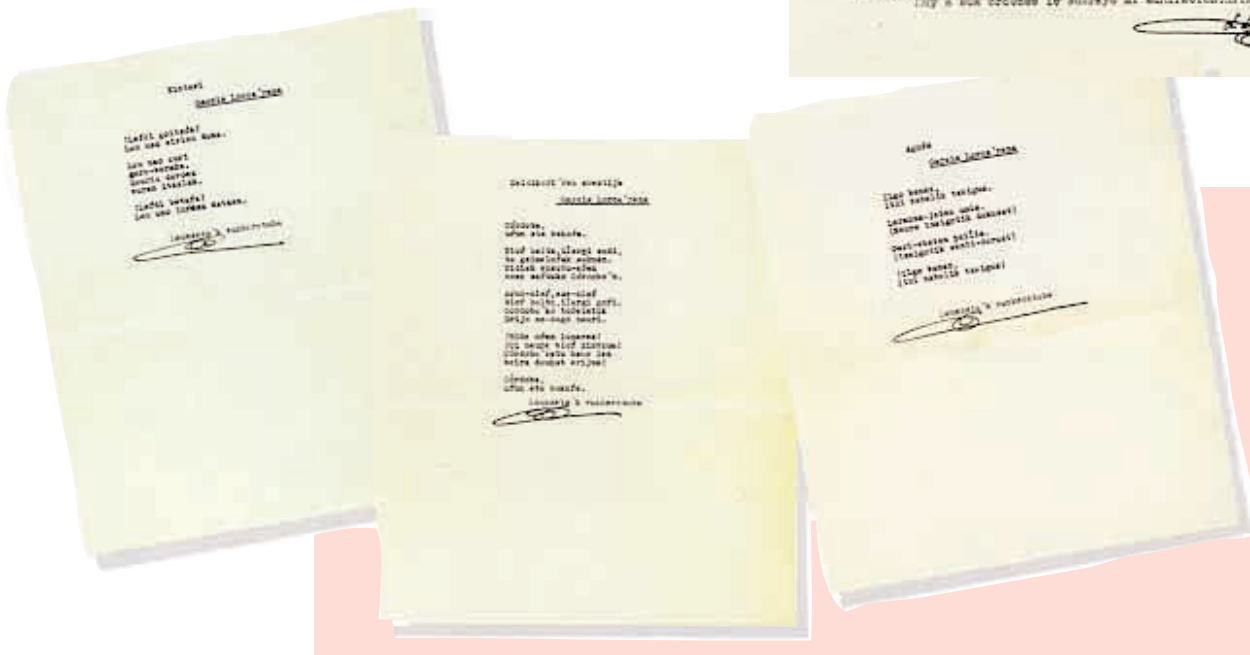
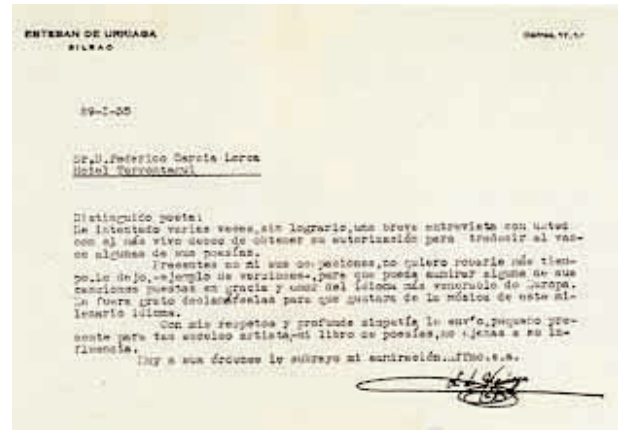
HIZKERA POETIKOA

Ez da Lauaxeta lehen irakurketan erraz ulertzen den poeta horietarikoa. Zail xamarra dugu bere espresaera. Politikan Sabino Aranaren jarraitzaile izaki, haren bideetatik jokatu zuen hizkuntza arazoetan ere.

Garbizaletasun askotxo erakutsi zituen gure olerkariak. Baina zailtasuna ez datorkio soil-soilik garbizaletasunetik. Bere olerkigintza apropos zailtzen zuen. Bere ustetan, poemak ez zuen mamia garbi eta lehenengotan azaldu behar. Sujerentziaz beteriko poemak atsegin zitzaizkion, irakurlearen parte hartzea eskatzen zutenak.

Lauaxetak G. Lorca miresten zuen. Horren lekuko haren poema batzuk itzultzeko baimena eskatzeko bidali zion gutuna. Gutunarekin batera hiru poesia bidali zizkion euskarara itzulita: *Despedida*, *Canción del Jinete*, *El Cazador*.

Horrela, bere hizkerak maila desberdinak biltzen zituen bere olerkietan: bizkaiera, lapurtera, zein zuberera; arkaismoa zein herri txokoetako hitza. Gainera, maila narratiboan ere, jauzi ederrak egiten zituen. Honek guztiak zaildu egiten du irakurketa, baina zer nolako poztasuna Lauaxeta bezalako poeta on baten jantziaren adabazainak ongi ezagutuz gero!

ANTZERKIGILE

Euskal abertzaletasun hazia ereiteko tresna egokitizat zuten garaiko abertzaleek antzerkia. Nahiz ideia zabaltzeko, nahiz euskara hedatzeko erabili zuten genero hori.

Helburu berdinez idatzi zituen Lauaxetak ezagutzen dizkiogun antzerki lanak. Bi berak asmaturikoak ditugu, beste bi beste hizkuntzetatik itzuliak. Bosgarren bat, *Gotzone*, Mungian eta Lekeition emanaldiak ezagutu zituen, galdu egin da.

Lehenengo biak, *Asarre aldi* eta *Epaiya*, lan laburrak, firi-firiak, izkimiriak ditugu, ikuslearengan irria sortzeko eginak, eta ez dute erakusten drama idazle bikainik.

Beste biek hondo sakonagora heldu nahi lukete. Batak, *Balbeak*, Maeterlinck idazle belgiarraren lanak, sinbolismoaren oinarrietan sartzeko aukera emateaz gain, bere literatur hiztegia aberastu zion. Hausnarketa ederra egin zuen Lauaxetak lan hau itzultzerakoan.

Joseba Ariztimuño, *Aitzol* eta Agirre lehendakaria Erronkarin. Gudari astekarian argitaratutako argazkia.

Lauaxeta lagunekin Gorbeian 1933an.

Besteak, *Iru gudari*, laguna zuen Manu de la Sotaren lanak, Lauaxetaren kezka abertzaleei erantzuten zien. Darabilen gaiak -herri maitasunaren sorrera- barru-barrutik hunkitu zuen eta euskal abertzale batzuen fusilamenduaz hitz egiten duenez, Lauaxetari gertatu zitzaionaren aurre ikuspegitzat har daiteke.

Gudari astekaria.

IPUINGILE

Gogoko tokian aldaparik ez, esan ohi da, eta Lauaxetaren gogo ezinegonak ekin zion ipuingintzari ere, nahiz eta genero honetan eskaini emanaldirik urrienak. Ipuin erlijioso bi idatziaz hasi zuen mungiarrek bere literatur bidea. Gerora etorri ziren bere lanik sendoenak: *Illuntzeko izarra* eta *Gudari* aldizkarian argia erdaraz ikusi zuten *El fusil del Abuelo* eta *Campa de Gustiz Ederra*. Hirurak idatzi zituen garaian hain modakoa zen nobela lirikoaren bideetatik, baina azkenengo biek nahiko nabarmen uzten dute gerra garaiko giroa Euskal Herrian.

Irudiaren fintasuna bat dator estilo modernistaren fintasunarekin.

Propaganda-literatura estilo modernista batean egiten saiatu zen Lauaxeta.

POLITIKA GIZON

"Dakienak lan daidi" dio erran zaharrak. Eta Lauaxetaren jakituria arlo askotarako erabili zuten bere garaikideek.

Ospe handiko hizlaria izan genuen Lauaxeta. Arazo larriko garaiak zirenean edo hauteskunde aroak, igandero-igandero izaten zuen Lauaxetak mitina. Hainbat herritako plazek ezagutuko zuten gizon argi haren hitz jarioaren goxotasuna. Gogoan berotasuna duenak eguzkitan erakutsi behar eta, maiztxo entzun zioten Lauaxetari bere iritzi politikoak azaltzen haren garaikideek.

Ezkerretik eskuinera: Manu Robles-Arangiz, Lauaxeta, Juan Kareaga eta Jose Antonio Agirre lehendakaria Euskalduna frontoian.

Lauaxetaren mitina Mundakan, estatutuaren alde.

Lauaxeta gogo arin, bihotz huts esan ohi direnetakoa izan ez arren, ez du pentsabide bere-berekorik agertzen bere mintzaldietan. Gehienetan, alderdikide fidela zela frogatuz, alderdiak esandakoa errepikatzen du. Ez zen ideologoa zuzen-zuzenean, gehiago genuen zabalkuntza lanetan propagandista.

Baina askotan gertatzen den legez, olgetan hasi eta benetan bukatu, horixe gertatu zitzaion berari ere, eta, adibidez, 1933. urtean Euskal Abertzaleek mitin garrantzitsu bat eratu zuten errepublikaren aurrean hartu behar zituzten bideak azaltzeko. Bertan, hizlari aurkituko dugu gure olerkaria Jose Antonio Agirreren ondoan.

Euskadi nazio bihurtzeko proiektua
habe bitan eraiki zuen:
bakezaletasunean eta kulturaren.

Gandhiren jarraitzailetzat zuen bere
burua, eta beti aldarrikatu zuen etsaia
hiltzea baino askoz ere
garrantzizkoagoa zela norberaren
heriotza eskaintzea. Kristautasunak
bultzatzen zuen horrelako portabidea
izatera, baina bazuen beste arrazoirik
ere: zuzentasuna arrazoiaren indarrak
defendatu behar zela idatzi zигun
behin baino sarriago.

KULTURAREN NAGUSITASUNA

Lauaxetak kulturaren nagusitasuna
defendatzen zuen. Kultura nazio
batentzat odola gorputzarentzat bezala
zela adierazi zигun. Abertzaletasuna
eta ezjakintasuna, txakurra eta katua
bezala moldatzen zirela baieztatu
zuen: Euskadi ikasia eta kulturaduna
nahi zuen.

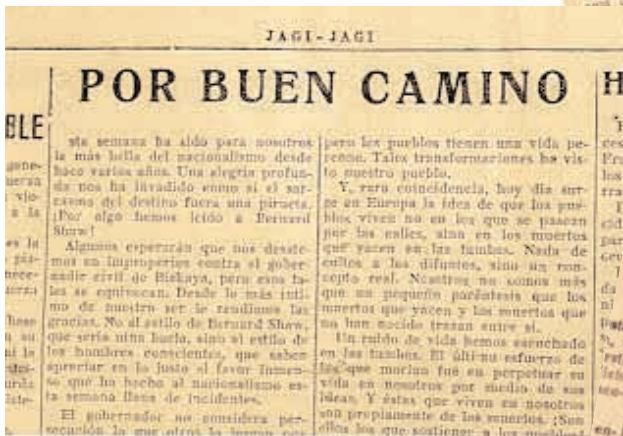
Heltzear zen askatasunaren
eginbeharrik behinena, herria kulturaz
janztea izango zela idatzi zuen,
abertzale ezjakitunik onartzen ez zuela
adierazten zuelarik esaldi borobiletan.

Kulturan eta poesian "Begiak
noraino, nahia haraino" nahi zuen
poeta zelako, haren ideiaekin bukatu

nahi zutenek hil zuten goiz nabar
batean, "txindor baten txintak goxotan"
zutela, edertasunaren gose, idealaren
eske.

Lauaxetaren ustez, kultura eta abertzaletasuna loturik daude
eta banaezinak dira.

19

Lauaxetak abertzaletasuna biziki sentitzen zuen gizona izan zen. Horren lekuko 1934 urtera arte Jagi-Jagi aldizkarian argitaratutako artikuluak.